

بررسی تطبیقی راهبردهای فراگفتمان در سرمقاله‌های روزنامه گاردین، تایمز و تهران تایمز

نغمه میرزائی^{۱*}

رضا مراد صحرائی^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

توانایی ارائه یک ایده و اثبات آن از مهارت‌های ضروری برای تسلط بر مواضع ارتباطی است. این امر با بهره‌گیری از ابزارهای زبانی محقق می‌گردد. فراگفتمان از راهبردهای زبانی است که نویسندگان برای برقراری تعامل مؤثرتر با خواننده و درک بهتر وی استفاده می‌کنند. هدف از این تحقیق مقایسه فراوانی نشانه‌های فراگفتمان تبادلی و تعاملی، با محور موضوعی کوید ۱۹، طبق الگوی فراگفتمان هابلند (۲۰۰۵)، است. اطلاعات از ۳۰ سرمقاله روزنامه گاردین، ۳۰ سرمقاله تایمز و ۳۰ سرمقاله تهران تایمز گردآوری شدند. این تحقیق کمی برحسب معیار درصد فراوانی داده‌های فراگفتمان در هر یک صفحه سرمقاله بیست سطری است. نتایج تحقیق نشان داده است که داده‌های طبقه فراگفتمان تبادلی در سرمقاله‌های تهران تایمز بیشترین است. در طبقه فراگفتمان‌های تعاملی بیشترین داده‌ها در سرمقاله‌های گاردین مشاهده گردید. در مجموع، فراگفتمان‌های به‌کاررفته نشانگر نگرش‌ها و شیوه‌های بلاغتی نویسندگان در بکارگیری راهبردهای فراگفتمانی مورد نظر خود در راستای اهداف و مواضعشان است.

کلیدواژه‌ها: فراگفتمان، تبادلی و تعاملی، کن هابلند، تحلیل تطبیقی، سرمقاله‌های روزنامه گاردین، تایمز و تهران تایمز.

✉ nmhz2017@gmail.com

۱- دانشجوی دکترای زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه علامه طباطبائی، عضو هیات علمی دانشگاه سراسری تفرش*

✉ sahraei@atu.ac.ir

۲- استاد زبان‌شناسی و آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه علامه طباطبائی

۱- مقدمه

زبان پدیده‌ای پویاست و در جهت انجام کار و هدفی هدایت می‌شود. شیوه‌ای که زبان به این مهم دست می‌یابد، همواره به محتوا و بافتی که در آن به کار می‌رود مربوط می‌شود. به‌عنوان نمونه، ژورنالیست‌ها ممکن است برای اطلاع‌رسانی در مورد یک واقعه، آشکارسازی خطاکاری‌ها، یا بحث در حمایت یا مقابله با چیزی از نوع زبان مناسب با آن موارد استفاده کنند. در ارتباط با این مسئله، فرضیه این است که زبان دارای نیروست. بالطبع، برخی شیوه‌های نوشتاری یا گفتاری قوی‌تر از برخی دیگر می‌باشند. برخی دیدگاه‌ها، اظهارات و شیوه‌های بیان موجه‌تر و معتبرتر از برخی دیگر هستند. برخی از شیوه‌های ارتباطی تأثیرات بالقوه مثبت و منفی بیشتر از دیگر شیوه‌ها و فرم‌های ارتباطی بر زندگی اجتماعی برجای می‌گذارند. مطبوعات روزنامه‌ای چنین ژانر ارتباطی قدرتمندی را در برمی‌گیرد. نیروی زبان روزنامه برای تحقق امور و شیوه‌ای که جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی به زبان روزنامه ارائه می‌شود به هنگام مطالعه و بررسی زبان گفتمان روزنامه از اهمیت خاصی برخوردار می‌گردد. زبان روزنامه از ژانرهایی است که تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و روانشناختی بسزایی می‌تواند بر دیدگاه‌ها داشته باشد. می‌تواند اعتقادات را تقویت کند، تغییر دهد یا نگرش‌های جدیدی را در افراد ایجاد کند. همان‌گونه که بلوما ارت^۱ (۲۰۰۵)، اظهار می‌دارد: «چیزی به‌عنوان زبان غیراجتماعی وجود ندارد. هر گفته تولید شده توسط افراد به موقعیت یا حوزه خاصی مرتبط است و با فرمت ساختاری قابل تشخیص و خاصی تولید می‌شود. این فرضیه‌ها نقطه عطفی را برای تحلیل زبان روزنامه فراهم می‌سازد و بینشی را در مورد چگونگی نقش زبان و ابزارهای فراگفتمانی و علم بیان و تمهیدات نویسندگان فراهم می‌سازد».

از آنجا که نوشتار یک عامل ارتباطی، اجتماعی بین نویسنده و خواننده محسوب می‌شود، فراگفتمان به‌عنوان جنبه‌ای از نوشتار به سازماندهی گفتمان یا موضع نویسنده نسبت به محتوای متن و خواننده‌اش ارجاع می‌گردد. در هر نوع تحلیل متون مطبوعاتی در سطح فراگفتمان مهم است که مخاطبان متون مطبوعاتی را با ایده سبک زبانی مرتبط سازیم. سبک زبانی مفهومی است که سعی بر این دارد تا تناوب‌هایی را که در ساختارهای واژگانی، نحوی وجود دارد توجیه کند. همان‌گونه که جوکر^۲ (۱۹۹۲)، اظهار می‌دارد:

«سبک یک مفهوم تطبیقی است، از این جهت که تمایزات بین یک متن یا گفتمان با دیگر متون یا گفتمان‌ها را توصیف می‌کند. به‌طور کلی، به نمونه‌هایی از زبان واقعی که توسط گویندگان با عقاید و اهدافشان در موقعیت‌های خاص تولید می‌شود مربوط می‌گردد».

بنابراین، تناوب سبکی از طریق نقش‌های فراگفتمانی به هیچ‌وجه اختیاری نیست، بلکه باید به‌عنوان بخشی از نقش مشروط که بافت در تشکیل متن و گفتار ایفاء می‌کند در نظر گرفته شود (ون دیجک^۳: ۱۹۹۷). این امر بیانگر این است که تحلیلگران نیاز دارند تا تناوب سبکی در زبان را به بافت‌های اجتماعی و نقش‌های

1. Jan Blommaert
2. Andreas Jucker
3. Van Dijk

اجتماعی که مردم نمایانگر آنها هستند و آنها را در ارتباطات ایفاء می‌کنند مرتبط سازند. به‌طور کلی، «نوشتار به‌عنوان یک خاستگاه و هدف فرهنگی» مورد قبول واقع شده است (مورنو^۱، ۱۹۹۷). طبق گفته رابرت کاپلان^۲ (۱۹۶۶)، علم بیان تقابلی و زبان و نوشتار پدیده‌های فرهنگی‌اند. پیامد مستقیم این عقیده این است که هر زبان آداب علم بیان منحصر به خود را دارد (کونور^۳، ۱۹۹۶). بنابراین، تفاوت‌های فراگفتمانی در میان فرهنگ‌ها و در ژانرهای مختلف از جمله ژانر متون مطبوعاتی وجود دارد. فراگفتمان از ابزار زبانی است که برای نویسندگان امکان تحقق اهداف و نگرش‌هایشان را فراهم می‌سازد و نویسندگان مختلف به شیوه‌های مختلف آنها را به کار می‌برند.

یک موضوع کلیدی در ادبیات فراگفتمان و در مطالعات تجربی به این موضوع مربوط می‌گردد که فراگفتمان یک طبقه نحوی یا نقشی است و برخی تحلیلگران هر دو دیدگاه را همزمان می‌پذیرند (کریسمور^۴ و دیگران، ۱۹۹۳). در ارتباط با فراگفتمان، نقشگرایی نقشی است که زبان در بافت اجتماعی ایفاء می‌کند. به‌عنوان نمونه، برای تبادل نظر، ابراز عقیده یا تعیین نوع زبان در مواضع اجتماعی خاص همچون زبان غیررسمی و زبان علمی به کار می‌رود (همان، ۲۰۰۵: ۲-۱۹۱).

بیشتر نویسندگان، در هر صورت، دیدگاه نقشگرایی فراگفتمان را اختیار کرده‌اند و درصدد طبقه‌بندی نشانه‌های زبانی آن، برحسب نقش‌هایی که در یک متن ایفاء می‌کنند، بوده‌اند (لاتامتی^۵، ۱۹۷۸؛ ویلیامز^۶، ۱۹۸۱). در واقع، یکی از موضوعاتی که زبان‌شناسان به آن علاقمند هستند تحلیل نقش‌ها و شیوه‌های بکارگیری نشانه‌های زبان فراگفتمان است؛ در این راستا، فرکلاف^۷ (۱۹۹۵)، به این بحث می‌پردازد که باید سؤال شود که «چگونه متن طرح و پی‌ریزی می‌گردد، چرا به آن شیوه طرح می‌شود و به چه شیوه دیگری می‌تواند برای انتقال مفاهیم طرح گردد». این علم بیان و شیوه‌های بلاغتی نویسنده، با توجه به نگرش‌های خاص و دیدگاه‌های فرهنگی‌اش، می‌باشد که در جهت جلب توجه و ترغیب خواننده، تحقق نیازهای ادراکی، ارتباطی وی با خواننده و اهداف خود نویسنده نقش ایفاء می‌کند.

در راستای آنچه شرح داده شد، در این تحقیق، پژوهشگر، بر اساس نظریه و الگوی فراگفتمان تبدلی و تعاملی طبقه‌بندی شده کن هایلند^۸ (۲۰۰۵)، زبان‌شناس حوزه کاربرد شناسی، به مقایسه و تحلیل کمی و کیفی سه مجموعه از ۳۰ سرمقاله روزنامه‌های گاردین، تایمز و تهران تایمز، با محور موضوعی کوید ۱۹، پرداخته است. مبنای این مقایسه، بررسی فرهنگ زبانی نویسندگان، شیوه‌های بلاغتی، نقششان، قدرت بیان و

1. Ana Moreno
2. Robert Kaplan
3. Ulla Connor
4. Aron Crismore
5. Lisa Lautamatti
6. Joseph Williams
7. Norman Fairclough
8. Ken Hyland

تأثیراتشان، با توجه به نوع نگرش آنها نسبت به موضوع می‌باشد. نوع و تناوب داده‌های به‌کار رفته، که پیکره بنیاد و بر حسب جداول و نمودارهای درصد فراوانی داده‌ها، می‌باشد، در واقع، مواضع و اهداف نویسندگان را در جهت تحقیقشان، که خواننده محور می‌باشد، با بهره‌گیری از نشانه‌ها و راهبردهای زبانی منعکس می‌سازند.

۲- پیشینه پژوهش

محققان فراگفتمان مجذوب تعدادی سبک‌های محدود گشته‌اند. ژنگ^۱ (۲۰۱۶)، نشان داده است که نشانه‌های فراگفتمان در سبک‌های علمی، نثر عمومی، روزنامه و سرمقاله که مباحثی را ارائه می‌دهند بسیار مشهود است. در حالی که در سبک‌های داستانی، حکایتی و گزارشات خبری که اساساً برای راهنمایی خوانندگان می‌باشد و نیز سبک‌های اجتماعی رایج در ادبیات اندک است.

۲-۱- پژوهش‌های خارجی

اکثر تحقیقات فراگفتمانی، از جمله مقاله‌ها و کتاب‌های درسی، بر سبک علمی متمرکز بوده است. به‌علاوه، مطالعات تطبیقی در بین ژانرها و رشته‌های مختلف علمی رواج داشته است. در بررسی یک ژانر تطبیقی، به‌عنوان نمونه، کوآس^۲ (۲۰۱۵)، تمایزات جالبی را بین شیوه‌های بکارگیری فراگفتمان در بخش مقدمه رساله‌های دکتری در مقایسه با مقالات منتشر شده بعدی در مورد آن رساله‌ها یافت. چنین نتیجه‌گیری شد که نویسندگان مقاله‌ها از فراگفتمان‌های بسیار بیشتری در بخش مقدمه مقاله‌هایشان، به‌ویژه در مورد عباراتی که به تحقیقات قبلی ارجاع می‌یافت، استفاده کرده بودند.

مطالعات و تحقیقات میان رشته‌ای فراگفتمانی حتی در حوزه ادبیات مرسوم‌تر است. یک نمونه از آن استفاده بروس^۳ (۲۰۱۰)، از پیکره زبانی برای مقایسه مقالات نوشته شده در علوم اجتماعی و انگلیسی بود که تمایزات قابل ملاحظه‌ای را بین ژانر مقاله آن دو رشته در ارتباط با اهداف علم بیان و منابع متنی مرتبط با آنها که مورد استفاده قرار گرفته بود یافت. تحقیقات هایلند^۴ (۲۰۱۰)، نیز در میان مکتوبات میان رشته‌ای تمهیدات و مختلف ترغیب و متقاعدسازی را نشان داد و تمایزات اجتماعی و علم بیان دانشجویان مقطع ارشد را آشکار ساخت. همچنین فراگفتمان، طبق مطالعات به‌دست آمده، برای هدایت درک خوانندگان بوده است که نقش فراگفتمان متنی را نشان می‌دهد (گنزالز^۵، ۲۰۰۵).

خارج از سبک‌های علمی، تحقیقات فراگفتمانی تا حد زیادی در مطالعات مربوط به ارتباطات شغلی و رسانه‌های خبری مشاهده می‌شود. در ارتباطات شغلی، محققان توجه‌شان را به انواع ژانرها معطوف ساخته‌اند.

1. Man Zhang
2. Tomoyuki Kawase
3. Ian Bruce
4. Ken Hyland
5. Rafael Gonzalez

ورگارو^۱ (۲۰۰۵)، برای مثال، شیوه‌هایی را که ایتالیایی‌ها و انگلیسی‌ها در نامه‌های «اطلاع‌رسانی» از فراگفتمان برای جلب مشارکت خوانندگان استفاده می‌کردند با هم مقایسه نمود. وازکواز^۲ (۲۰۱۵)، نیز فراگفتمان تعاملی را در نشریه‌های آنلاین مشتری بررسی نمود. وب‌سایت‌ها نیز اذهان را جذب پیرز^۳ (۲۰۱۴)، ساخته است که تمایزات فرهنگی را نشان داد که چگونه کمپانی‌های اسباب‌بازی‌سازی آمریکا و اسپانیا برای برقراری ارتباط و جلب نظر افراد از فراگفتمان تعاملی استفاده کردند.

در مطالعات رسانه‌ای، فراگفتمان تا حد زیادی بر روزنامه متمرکز شده است، به طوری که لو^۴ (۲۰۰۴)، کشف کرد که چگونه سرمقاله‌نویسان لومندی^۵ از گواه‌نمایی‌ها، ضمیر شخصی و ارتباطی استفاده نمودند تا خود را نماینده عقاید عمومی و روشنفکران مستقل در سنت فرانسه نشان دهند. چیمسایتنگ^۶ (۲۰۱۳)، نشان داد که چگونه رساله نویسان به شیوه‌ای استراتژیک متونشان را طراحی و سازمان‌دهی کردند تا رضایت خوانندگانشان را از طریق گزینش‌های فراگفتمانی تضمین کنند و بدین‌گونه هویت نویسندگی خود را جلوه‌گر سازند. بسیاری از تحلیل‌های متنی بر مبنای مقایسه بوده‌اند. دافوز-میلنی^۷ (۲۰۰۸)، دریافت که چگونه فراگفتمان به تشکیل گفتمان ترغیبی در ستون‌های عقیدتی روزنامه تایمز کمک کرد و یائو^۸ (۲۰۱۲)، تمایزات و تشابهات فراگفتمانی در رویدادهای خبری انگلیس و چین را بررسی نمود. با مقایسه ژانرهای روزنامه‌ای، فو^۹ و هایلند (۲۰۱۴)، ۲۰۰ متن علمی و عقیدتی را ملاحظه نمودند تا نشان دهند که چگونه نویسندگان برای سازماندهی تعاملاتشان با خوانندگان، به شیوه‌های مختلف از فراگفتمان درد و ژانر استفاده کردند تا به مشخصات علم بیانشان کمک کنند.

از بیشترین جنبه‌های مورد ارزیابی متنی بررسی تمایزات میان فرهنگی است که در نوشتار منعکس می‌گردد و شیوه‌های نگارش و سازماندهی مطالب و تأثیرات مختلفی را که نویسندگان فرهنگ‌های مختلف در آثارشان ایجاد می‌کنند نشان می‌دهد. مقایسه شیوه‌های بکارگیری عناصر و نشانه‌های زبانی فراگفتمان در میان فرهنگ‌های مختلف، معروف به علم بیان تقابلی^{۱۰} است. علم بیان تقابلی بیانگر این است که زبان و نوشتار پدیده‌های فرهنگی‌اند. در نتیجه، هر زبانی آداب و رسوم بلاغتی منحصر به خود را دارد (کونور، ۱۹۹۶). ایده تمایزات فرهنگی در مطالعات و تحقیقات علم بلاغتی کاپلان مورد علاقه نویسندگان واقع شده است. عوامل فرهنگی منبع بالقوه‌ای برای شرح تمایزات فرهنگی و انعکاسش در نوشتار با شیوه‌های مختلف بیان و

1. Carla Vergaro
2. Camilla Vasquez
3. Francisco Perez
4. Elisabeth Le
5. Le Mundi
6. Krisda Chaemsaithong
7. E. Dafouz-Milne
8. HQZ Yao
9. Xiaoli Fu
10. contrastive rhetoric

انتقال مفاهیم به صورت‌هایی متفاوت می‌باشد. پیتن^۱ و استاتن^۲ (۱۹۹۳)، به وجود انواع گسترده‌ای از ژانرهای روزنامه‌ای که از جذابیت زبانی برخوردار است اشاره می‌کنند. انواع مختلفی از ژانرهای روزنامه‌ای برای اهداف مختلف به کار می‌رود: جهت ترغیب، متقاعدسازی، خلق یک دیدگاه جدید، ایجاد تغییر در یک رویه و غیره. برای نائل شدن به اهداف مورد نظر، نویسنده از قدرت زبان بهره می‌گیرد که نشانه‌های فراگفتمان از آن جمله است و نویسنده برای تأثیرگذاری بر خواننده، درک بهتر وی، انعکاس عقاید و نگرش‌هایش به شیوه‌ای مؤثر و جلب پذیرش خواننده آنها را در بافت‌های بخصوصی اعمال می‌کند. مطالعات تطبیقی در این امر بسیار حائز اهمیت می‌باشد، زیرا دیدگاه‌ها و عقاید مختلفی را که متأثر از فرهنگ زبانی خاص نویسنده می‌باشد و معیار نوع بکارگیری زبان و راهبردهای فراگفتمانی است را نشان می‌دهد.

در این تحقیق، در سه مجموعه از سرمقاله‌های روزنامه گاردین، تایمز و تهران تایمز، با محور موضوعی کوید ۱۹، تعداد، نوع و نقش نشانه‌های فراگفتمان، تشابهات و تمایزات سبک نوشتاری و استراتژی‌های بلاغتی مختلف نویسندگان آشکار می‌گردد، که نشانگر نحوه ارتباطشان با خواننده‌ها، چگونگی برانگیختن تعامل آنها، نحوه تأثیرگذاری، شیوه سازماندهی مطالب برای درک و توجیه بهتر مخاطبان می‌باشد. الگوی تحقیق بر اساس فراگفتمان تبدیلی و تعاملی کن هایلند (۲۰۰۵)، نویسنده حوزه کاربرد شناسی می‌باشد.

۲-۲- پژوهش‌های داخلی

سمیه اسمعیلی‌زاده و رضا مراد صحرایی (۱۳۹۳)، در فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، به مقایسه و بررسی میزان و نحوه تعامل نویسنده و خواننده در متون آموزش زبان فارسی و انگلیسی می‌پردازند. در این پژوهش، میزان استفاده از علائم فراگفتمانی در متون فارسی و انگلیسی نویسندگان فارسی و انگلیسی زبان در سه گروه از مقالات علمی (مقالات فارسی زبانان، مقالات فارسی غیرفارسی زبانان، مقالات انگلیسی غیرفارسی زبانان) مورد تحلیل قرار می‌گیرد. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین میزان استفاده از علائم تعامل در کل پیکره مربوط به جملات معترضه و کمترین آن مربوط به جملات پرسشی است.

رضا عبدی (۱۳۸۸)، در مقاله «براز هویت فرهنگی از طریق مقایسه فراگفتمان مقاله‌های پژوهشی فارسی و انگلیسی»، اظهار نمود که هویت‌های اجتماعی اغلب در نگارش بروز پیدا می‌کنند و آن دسته از جنبه‌های نگارش که مانند فراگفتمان حاوی باربلاغتی می‌باشند، بستر مناسب‌تری برای حمل نشانه‌های هویتی هستند. در این مطالعه که به مقایسه مقاله‌های پژوهشی فارسی و انگلیسی پرداخته شده است، سعی گردیده است که تفاوت نویسندگان این دو زبان از نظر بکارگیری فراگفتمان استخراج شود. مقایسه میزان بکارگیری فراگفتمان در مقاله‌های علوم اجتماعی و پایه نشان داد که نویسندگان دو زبان در بکارگیری فراگفتمان راهنما (تبدیلی) مشابه هم، اما در استفاده از فراگفتمان تعاملی (بینافردی) بسیار متفاوت عمل می‌کنند. با عنایت به این که فراگفتمان تعاملی وابستگی بیشتری به ساختار فرهنگی ذهن نویسندگان دارد، به نظر می‌رسد که این امر توجیه

و ریشه فرهنگی داشته باشد و در نتیجه ممکن است هنگام نگارش مقاله به زبان انگلیسی باعث تداخل زبان اول در زبان انگلیسی گردد.

سعیده بالود (۱۳۹۳)، در پایان نامه خود با عنوان «نشانه‌های گفتمانی و فراگفتمانی در مقاله‌های نویسنده‌های ایرانی و انگلیسی زبانان بومی در مجلات زبان‌شناسی کاربردی»، به بررسی کمی و مقایسه‌ای دو مجموعه از مقاله‌های انگلیسی می‌پردازد. مجموعه اول شامل بیست و پنج مقاله زبان‌شناسی کاربردی است که نویسندگان آن انگلیسی زبانان بومی و مجموعه دوم شامل بیست و پنج مقاله زبان‌شناسی کاربردی نویسندگان غیربومی فارسی زبان است. نتایج حاصل نشان دهنده آن بود که تفاوت معناداری بین نویسندگان بومی و غیربومی در استفاده از نشانه‌های گفتمانی وجود نداشت، در حالی که انگلیسی زبانان بومی بیشتر از نویسندگان غیربومی فارسی زبان از نشانه‌های فراگفتمانی استفاده کردند. نتایج حاکی از این بودند که نشانه‌های افزایشی و سببی رایج‌ترین نشانه‌های گفتمانی و نیز، گذرواژه‌ها، استنادنامه‌ها و خوداظهاری‌ها از رایج‌ترین نشانه‌های فراگفتمانی در مقالات نویسندگان بومی و غیربومی بود.

میترا ماسابی (۲۰۱۴)، در ژورنال علوم اجتماعی و رفتاری، مقاله‌اش را تحت عنوان: «مقاله‌های تحقیقی انگلیسی فراگفتمان و خواندن در دانشکده جغرافیای تونس» ارائه نمود. هدف از این تحقیق، پرکردن خلاء نشانه‌های فراگفتمانی در عدم توجه و آگاهی به آنها توسط پژوهشگران و نویسندگان می‌باشد. از پنجاه محقق رشته جغرافیا که انگلیسی زبان دومشان بود درخواست شد که مقالات پژوهشی چهار حوزه مربوط به خود را مطالعه کنند و برای هر کدام یک پروتکل شفاهی ارائه دهند. پروتکل‌ها براساس طبقه‌بندی الگوهای فراگفتمانی هایلند رمزگذاری گردید. نتایج نشان داد که عدم مهارت و تسلط به زبان عامل بازدارنده اصلی بود. همچنین، یافته‌ها نشان داد که تا چه اندازه نشانه‌های زبانی و فراگفتمانی می‌توانند میزان درک مطالب به انگلیسی را در حوزه‌های مربوطه بهبود بخشند.

سمیه اشرفی (۱۳۸۸)، در پایان نامه خود با موضوع «بررسی مقایسه‌ای عناصر فراکلامی در مقاله‌های علمی-پژوهشی»، سه عامل اساسی در شکل‌گیری این مطالعه را مؤثر دانست. اول این که، مقالات تحقیقی از ابزار ارتباطی مهم برای نویسندگان و محققان در سرتاسر دنیا به شمار می‌آیند. دوم این که، در نوشته‌های دانشگاهی، متقاعد سازی و سازماندهی متنی مقاله‌ها از اهمیت خاصی برخوردار است. عامل سوم این است که نویسندگان اغلب مقاله‌های تحقیقی، انگلیسی زبان نیستند اما مقاله‌های خود را به زبان انگلیسی ارائه می‌دهند. این خود می‌تواند باعث ایجاد تفاوت‌هایی در نحوه استفاده از منابع فراکلامی متنی باشد که جزء لاینفک مقاله‌های تحقیقی به شمار می‌آیند. علی‌رغم اهمیت این موضوع، اطلاعات کمی راجع به نحوه استفاده از این منابع در رشته‌های تحصیلی مختلف، به‌ویژه توسط نویسندگان غیرانگلیسی زبان در دست است. در این مطالعه، توزیع منابع فراکلامی متنی در سه قسمت مقاله‌های تحقیقی (چکیده، مقدمه، و نتایج و بحث و بررسی) در سه رشته مهندسی مکانیک، پزشکی و زبان‌شناسی کاربردی بررسی می‌شود. همچنین، در این سه رشته مقایسه بین مقاله‌های نوشته شده توسط انگلیسی زبانان و ایرانی‌ها به زبان انگلیسی بررسی می‌شود. این سه رشته به‌عنوان زیر مجموعه‌ای از رشته‌های مهندسی، علوم پزشکی و علوم انسانی انتخاب شده‌اند. به همین منظور، سی مقاله

تحقیقی در این سه رشته از لحاظ توزیع کلی و بلاغتی در سه قسمت مقاله‌ها به ازای هر ۱۰۰۰ کلمه محاسبه و مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این مطالعه نشانگر وجود تفاوت معنادار در توزیع عناصر فراکلامی متنی در سه بخش این سه رشته و همچنین در مقاله‌های انگلیسی نوشته شده توسط انگلیسی زبانان و ایرانیان است. این تفاوت‌ها ممکن است تا حدودی منعکس کننده قواعد نوشتاری زبان اول ایرانی‌ها باشد و از طرفی ممکن است نشان دهنده تلاش نویسنده برای یافتن شکل مناسب و تثبیت شده تحقیق نوشتاری باشد که زبان اول ممکن است فاقد آن باشد. یافته‌های این تحقیق می‌تواند در تدریس ارتباطات فراکلامی میان رشته‌ای و در افزودن آگاهی از اهداف بلاغتی مقالات تحقیقی برای دانش آموختگان هر رشته دانشگاهی مفید باشد.

سارا یزدانی، دکتر شهلا شریفی و دکتر محمود الیاسی (۱۳۹۵)، در مجله علمی- پژوهشی زبانشناسی و گویش‌های خراسان دانشگاه فردوسی مشهد، به بررسی مقایسه‌ای فراگفتمان‌های اخبار روزنامه‌های انگلیسی و فارسی در مورد حادثه یازده سپتامبر می‌پردازند. اخبار روزنامه‌های انگلیسی برگرفته از آرشیوهای خبری موجود در اینترنت و اخبار روزنامه‌های فارسی مستخرج از روزنامه‌های موجود در آرشیو کتابخانه آستان قدس رضوی هستند. شیوه گردآوری داده‌های تحقیق براساس نمونه‌گیری دسترسی آسان، شناخته شده بودن و نیز کثیر الانتشار بودن روزنامه‌ها است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در متون خبری انگلیسی و فارسی از انواع فراگفتمان استفاده شده است، اما در نحوه توزیع و بسامد فراگفتمان‌ها در روزنامه‌های مورد بررسی دو زبان شباهت‌ها و تفاوت‌هایی مشاهده می‌شود. براساس نتایج آزمون مجذورخی، عوامل تبدالی در مقایسه با عوامل تعاملی، بیشتر در اخبار به کار برده شده بودند. براساس نتایج این آزمون، از بین زیر مقوله‌های فراگفتمان تبدالی، گذرواژه‌ها و گواه‌نمایی‌ها، از بین زیر مقوله‌های فراگفتمان تعاملی، عبارات احتیاط آمیز، نقش نماهای نگرشی و تقویت کننده‌ها بالاترین میزان بسامد و بیشترین کاربرد را در هر دو گروه از روزنامه‌ها داشتند.

۳- بنیان نظری پژوهش

عبارت فراگفتمان که توسط زبانشناس ساختارگرا زلیگ هریس^۱ (۱۹۵۹)، معرفی گردید، در زبانشناسی کاربردی اواسط سال‌های ۱۹۸۰، با اثروندی کاپل^۲ (۱۹۸۵)، کریسمور (۱۹۸۹)، ویلیامز (۱۹۸۱)، وکن هایلند (۲۰۰۵)، مورد حمایت قرار گرفت. دیدگاه اصلی این نظریه این است که زبان نه تنها به اطلاعات مربوط به دنیای پیرامون ما، بلکه به خود متن مربوط می‌گردد: عناصر زبانی را دربرمی‌گیرد که به خوانندگان در سازماندهی، تعبیر و ارزیابی اظهارات متنی کمک می‌کنند. الگوی ارائه شده توسط کن هایلند (۲۰۰۵)، که اساس این تحقیق می‌باشد، دو طبقه فراگفتمانی را در برمی‌گیرد. این طرح وی از الگوهای پیشین که توسط وندی کاپل و کریسمور (۱۹۹۳)، آغاز گردید بهره‌مند گشت. در ابتدا، به‌عنوان درک چگونگی کاربرد زبان پدیدار شد و تلاش نویسنده یا گوینده برای هدایت درک خواننده یا شنونده از موضوع یا متن را نشان می‌داد (هریس، ۱۹۸۹). اما، هم اکنون

1. Zelig Harris

2. Vande Kopple

به شیوه‌های مختلف درک می‌شود (ادل^۱، ۲۰۰۶؛ کریسمور، ۱۹۸۹؛ هایلند، ۱۹۹۸، ۲۰۰۵ و مورانن^۲، ۱۹۹۳). از مشخصات اولیه‌اش که «گفتمان در مورد متن» بود جدا گشته است و به صورت تعاملی درآمده است. همچنین، در برگیرنده یک سری ابزارها و نشانه‌های زبانی است که نویسندگان برای سازماندهی روشن و صریح متونشان، همسو نمودن و برانگیختن مشارکت خوانندگان و نشان دادن نگرش‌هایشان نسبت به مطالب و مخاطبانشان به کار می‌گیرند (هایلند، ۲۰۰۵). این دیدگاه با آثار پیشروانی همچون کریسمور (۱۹۸۹) و دیگران در دهه‌های ۱۹۸۰ گسترش یافت.

اساساً فراگفتمان به نحوه کاربرد زبان در نظر به خواننده، یا شنونده مربوط می‌شود و بر این عقیده استوار است که چگونه می‌توان به بهترین وجه اظهارات نویسنده را برای کمک به درک و پردازش و تعامل بهتر با خوانندگان ارائه نمود. هایلند و تسه^۳ (۲۰۰۴)، و هایلند (۲۰۰۵)، جنبه بینافردی گفتمان را با در نظر گرفتن دانش و تجارب خواننده از متن و نیازهای آنها به پردازش متن بسط دادند. آنها از تقسیم‌بندی دوگانه هالیدی^۴ (۱۹۹۴)، به متنی و بینافردی خارج شدند و تقسیم‌بندی تامپسون و تتلا^۵ (۱۹۹۵) و تامپسون (۲۰۰۱)، به فراگفتمان‌های تبدالی و تعاملی را برگزیدند. هایلند، (۲۰۰۵)، در نظر به این که تمام فراگفتمان‌ها بینافردی است، یک الگوی به لحاظ تحلیلی معتبر و به لحاظ تئوری قوی را مطرح می‌نماید.

نخستین مطالعات مربوط به فراگفتمان در دهه‌های آخر قرن بیستم منتشر شدند (کاپل، ۱۹۸۵؛ کریسمور و فارن اسورث^۶، ۱۹۹۰؛ مورانن، ۱۹۹۳ و هایلند، ۱۹۹۸). علاقه و تحقیق در این موضوع همچنان پابرجاست و شواهدش گسترش آثار تخصیص داده شده به آن و بررسی جنبه‌های مختلفی از آن می‌باشد (دافوز، ۲۰۰۳؛ دهل، ۲۰۰۴؛ هایلند، ۲۰۰۵ و دافوز میلینی، ۲۰۰۸). مکتوبات نشانگر یک تعداد مطالعاتی است که بر کاربرد فراگفتمان در مقالات تحقیقاتی بر مبنای تحلیل‌های ژانری (هایلند، ۲۰۰۳) و زبان و فرهنگ (مورانن، ۱۹۹۲)، متمرکز شده‌اند. خطوط تحقیقاتی مهم دیگر، مطالعات و بررسی‌های مشخصه‌های فراگفتمان میان فرهنگی بوده است (عبدی، ۲۰۰۲؛ هیو و کائو^۷، ۲۰۱۱)، که بر حسب نوع و میزان کاربردشان با هم متفاوت بوده‌اند. فراگفتمان در انواع مختلف متون و ژانرها مانند مقالات علمی، تحقیقاتی، کتب درسی، آگهی‌ها، مکالمات ضمنی، گفتمان مطبوعاتی و غیره به کار رفته است. فرم‌های زبانشناسی فراگفتمان بسیار متعددند و نقش‌های کاربردی بسیاری را، بسته به نوع متن، ایفاء می‌کنند. ممکن است با یک کلمه (احتمالاً، هرچند)، یا یک جمله درک شوند.

-
1. Annelia Adel
  2. Anna Mauranen
  3. Polly Tse
  4. Mak Halliday
  5. Geoff Thompson & P. Thetela
  6. Rodney Farnsworth
  7. G.-Hu & F. Cao

در نوشته‌های قرون وسطی (تاویتسینین^۱، ۱۹۹۹) و گفتمان علمی اواخر قرن ۱۷ (آتکینسن^۲، ۱۹۹۹) نیز وجود داشته است. از آنجا که نوشتار یک کنش ارتباطی، اجتماعی تلقی شده است، دیدگاه جان لاک^۳ (۱۹۷۵)، فیلسوف قرن هفدهم، این بوده است که عملکرد ارتباط مطابقت دادن کلمات با عقاید است. کلمات و جملاتی که واکنش و نظرات مختلف خوانندگان را در برمی‌گیرد یک تعامل بینافردی با نویسنده ایجاد می‌کند. از بدو علاقه به موضوع فراگفتمان، طبقه‌بندی‌های متعددی از آن پیشنهاد شده است (وندی کاپل، ۱۹۸۵؛ کریسمور، ۱۹۹۸، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵؛ دافوز، ۲۰۰۳؛ مارکانن، استفنسن و کریسمور، ۱۹۹۳؛ بیویز^۴، ۱۹۸۹). بیشتر طبقه‌بندی‌ها از دیدگاه سه جانبه هالیدی نشأت گرفته‌اند که شیوه‌های نمادین، تجارب نویسنده از دنیا و نقش متنی، بینافردی‌اش را در بر می‌گیرد.

برخلاف شیوه‌های سنتی که صرفاً به جنبه‌های عینی و گزاره‌ای متون توجه می‌شد، در سال‌های اخیر، علاقه زبانشناسان، تدریجاً، از دیدگاه سنتی به سوی شیوه‌هایی معطوف گشته است که نقش بینافردی ایفاء می‌کنند (هایلند، ۲۰۰۴). چنین دیدگاهی بر این اساس است که نویسندگان و گویندگان صرفاً متون را برای انتقال اطلاعات تولید نمی‌کنند، بلکه در جستجوی این می‌باشند تا مطالب را برای مخاطبان‌شان قابل درک و پذیرش و جذاب سازند. در نتیجه، از راهکارهایی برای ایجاد انگیزش و ترغیب استفاده می‌کنند، و برای نیل به این منظور از ابزارها و راهبردهای زبانی بهره می‌گیرند تا در راستای عقاید و مواضعشان خوانندگان را با خود همسو نمایند.

۴- فراگفتمان تبادلی و تعاملی^۶

۴-۱- فراگفتمان تبادلی - متنی

اساس این طبقه به آگاهی نویسنده در مورد خواننده و عناصر و نشانه‌های زبانی مورد نیاز برای مطابقت با دانش، علاقه، انتظارات بلاغی و شیوه بیان و توانایی درک مطلب خواننده مربوط می‌شود. بنابراین، نشانه‌های این طبقه بر استراتژی‌های سازماندهی گفتمان و بر اساس ارزیابی نویسنده از خواننده متمرکز می‌شود. این طبقه فراگفتمانی شامل پنج دسته است: گذرواژه‌ها، نقش نماهای قالبی، نشانه‌های درون متنی، گواه‌نمایی‌ها و نقش نماهای نمادین (هایلند، ۲۰۰۵).

۴-۲- فراگفتمان تعاملی - بینافردی

بعد تعاملی، بینافردی بر شیوه‌هایی که نویسندگان از طریق اعمال نفوذ و پیش بردن عقایدشان، شرح و توصیف اظهاراتشان و ترغیب خواننده و برانگیختن تعاملش عمل می‌کنند متمرکز می‌گردد. این موضوع اغلب به

1. L.Taavitsainen
2. Herein Atkinson
3. John Locke
4. Paul Beauvais
5. interactive
6. Interactional

شخصیت و «شیوه سخن» نویسنده ارجاع می‌گردد. نشانه‌های فراگفتمان بینافرادی مشارکتی و تحلیلی است و هدف از آن بهم پیوستن خواننده با نویسنده از طریق متن خلق شده می‌باشد. این طبقه دارای دو زیر مجموعه است که هریک به بخش‌هایی تقسیم می‌گردد.

جدول ۱: الگوی فراگفتمان تبادلی / تعاملی هایلند (۲۰۰۵)

مثال	نقش به هدایت خواننده در طول متن کمک می‌کند.	طبقه تبادلی
به‌علاوه، اما، و	بیانگر ارتباط بین جمله‌واره‌های اصلی هستند.	گذر واژه‌ها ^۱
نهایتاً، به اجمال	به توالی یا مراحل گفتمان مربوط می‌شوند.	نقش نماهای قالبی ^۲
نمودار بخش ۲ را ببینید.	به اطلاعات بخش‌های دیگر متن مربوط می‌شوند.	نشانه‌های درون‌متنی ^۳
طبق گفته جانسون	به اطلاعات دیگر متون مربوط می‌شوند.	گواه‌نمایی‌ها ^۴
یعنی، به‌عنوان مثال	مفاهیم قضایا را روشن می‌سازند.	نقش نماهای نمادین ^۵
مثال	نقش موضع و عقاید نویسنده را نشان می‌دهد.	طبقه تعاملی موضع‌گیری
احتمالاً، شاید	از تعهدات و اظهارات صریح سرباز می‌زنند.	تردید نماها ^۶
در واقع، مطمئناً	نشانگر قطعیت و اطمینان می‌باشند.	تقویت نماها ^۷
موافقم، خوشبختانه	نشانگر طرز تلقی نویسنده نسبت به قضایاست.	نگرش نماها ^۸
من، ما	ارجاع صریح و مستقیم به نویسنده است.	ارجاع به خود ^۹
مثال در نظر داشته باشید، توجه کنید.	نقش ارتباطات صریح و مستقیمی با خواننده برقرار می‌سازند.	طبقه تعاملی مشارکت‌جویی ^{۱۰}

۴-۲-۶- مشارکت‌جویی

در مقایسه با موضع‌گیری، شیوه‌هایی که نویسندگان خوانندگان را وارد بحث و گفتمان می‌کنند تا انتقادات احتمالی‌شان را پیش‌بینی کنند تا حدودی در ادبیات نادیده انگاشته شده است. طبق تجارب قبلی‌شان، نویسندگان

1. transitions
2. frame markers
3. endophoric markers
4. evidentials
5. code glosses
6. hedges
7. boosters
8. attitude markers
9. self-mention
10. engagement markers

چگونگی واکنش خوانندگان نسبت به یک موضوع را پیش‌بینی می‌کنند. آنها می‌دانند خواننده چه مواردی را ترغیب کننده می‌پندارد، کجا نیاز به کمک برای شرح موضوع دارد، چه انتقاداتی را ممکن است مطرح نماید و مواردی از این قبیل. در نتیجه، روند ارزیابی خواننده به نویسندگان در سازماندهی خطوط فکری، منطقی، استدلالی‌شان کمک می‌کند و مانند موضع‌گیری به شیوه‌هایی که زبان به بافت‌های فرهنگی، اجتماعی خاص مرتبط می‌شود اشاره دارد (هایلند، ۲۰۰۱). نویسندگان، برای بکارگیری استراتژی‌های مشارکت‌جویی دو هدف اصلی دارند:

۱- لزوم برآورده کردن نیاز و خواسته خواننده با مشمول کردن و جلب همبستگی وی با نویسنده به شیوه‌ای مناسب. خواننده به‌عنوان شرکت‌کننده در بحث با ضمایر و حروف ندا خطاب می‌گردد.

۲- قراردادن خواننده در موضع علم بیان. نویسنده خواننده را در خصوص موضوعات اساسی و مهم وارد بحث می‌سازد، انتقادات احتمالی وی را پیش‌بینی می‌نماید و با ارائه سؤالات، رهنمون‌ها و ارجاعاتی به دانش مشترک، او را به سوی تعبیر خاصی هدایت می‌کند.

از آنجا که نویسندگان دائماً از زبان برای جلب موافقت خوانندگان در بیش از یک جنبه یا زمینه به‌طور همزمان استفاده می‌کنند، این دو عملکرد همواره بوضوح قابل تشخیص می‌باشند. به هر حال، این دو نقش فراگفتمانی به ما کمک می‌کند تا برخی از روش‌هایی را که نویسندگان خوانندگان‌شان را در متن و در حوزه‌های علمی مختلف متصور می‌سازند مشاهده نماییم. پنج عنصر اصلی در مشارکت‌جویی وجود دارد که عبارتند از:

۱- ضمایر خواننده

۲- جملات معترضه

۳- دانش مشترک

۴- جملات سوالی

۵- جملات امری

۱- ضمایر خواننده

احتمالاً، ضمایر خواننده صریح‌ترین شیوه‌ای است که خوانندگان را وارد گفت‌وگو می‌سازد. «شما»، «خودتان»، در واقع روشن‌ترین روشی است که نویسنده می‌تواند حضور خواننده را تأیید نماید. در ضمیر جمع شامل کننده «ما» تأکید بسیار بر به‌هم وصل نمودن نویسنده و خواننده می‌باشد، که رایج‌ترین وسیله مشارکت در نوشتار علمی است و نشانگر وجه مشترک اهداف و ادراک طرفین می‌باشد. نمونه‌هایی از ضمایر خواننده در مثال ذیل آورده شده است:

مثال) بخشی از آنچه شما در نوشتن یک مقاله انجام می‌دهید، وارد نمودن خوانندگان در قضایا و نشان دادن علائق و احساساتان می‌باشد، نه صرفاً نوشتن فهرستی از حقایق. و اینکه شما به موضوعات همانند آنها می‌نگرید، نه این که فقط همه چیز را شرح دهید، بلکه همان روند آنها را دنبال می‌نمایید و همان سؤالاتی را که آنها ممکن است داشته باشند می‌پرسید.

۲- جملات معترضه

این نوع جملات به نویسندگان امکان می‌دهد تا با ایجاد وقفه مختصری در بحث برای ارائه نظرات پیشنهادی در مورد آنچه گفته شده است، در خطاب به خواننده، توجه وی را مستقیماً جلب موضوع نمایند. در حالی که جملات معترضه بیانگر دیدگاه شخصیتی نویسنده و راغب بودن وی به وارد شدن صریح در بحث برای ارائه نقطه نظری می‌باشد، می‌تواند به‌عنوان یک استراتژی کلیدی جهت داده شده به خواننده نیز تلقی شود. با روی آوردن به خواننده در میان مطالب، نویسنده یک خواننده فعال را پذیرا می‌گردد و به وی واکنش نشان می‌دهد. اغلب به این منظور است تا گفتگوی مختصری را که تا حد زیادی بینافردی است وارد مطالب سازد. اغلب، چنین نظرانی بیشتر به ارتباط بین نویسنده و خواننده می‌افزاید تا به گسترش قضایای گفتمانی.

مثال) و - همان‌گونه که معتقدم بسیاری از متخصصان تسول به سهولت تصدیق می‌نمایند- تفکر انتقادی نشان‌های از خود را در حوزه انشای زبان دوم عیان ساخته است.

این نوع مشارکت، ارتباطی را بین خواننده و نویسنده ایجاد می‌کند که منوط به این نمی‌باشد که چه چیزی لازم است به تفصیل بیان شود تا موانع پردازش اطلاعات را از میان بردارد. ارتباط بین مفاهیم نشانگر این است که هم نویسنده و هم خواننده برای شرح ادراک مشترکشان در یک موضع هستند. درحالی‌که تمام نوشتار مستلزم جلب موافقت خواننده است، این نوع مشارکت بسیار بیشتر در حوزه‌های غیر تخصصی رایج است، زیرا با متغیرهای قابل پیش‌بینی کمتر، نتایج تحقیقاتی متعدد، تغییرات ناگهانی بافت موقعیتی، خوانندگان لازم است بیش از علوم وارد بحث شوند.

۳- دانش مشترک

شراکت با خواننده در عقیده یا دانشی توسط نویسنده با سازماندهی زبانی و از طریق نشان‌های صریحی که او به کار می‌برد ایجاد می‌گردد. بدین‌گونه که وی از خواننده درخواست می‌کند تا قضیه یا پدیده مورد قبول و شناخته شده را تشخیص دهد. اما، اغلب، این نوع برانگیختن، اتفاق نظر خواننده را در راستای تعیین دیدگاه‌های خاص در برمی‌گیرد. حقیقتاً، نویسندگان با این پیش‌فرض که خوانندگانشان دارای عقاید و دانش همسو با آنها هستند، به خوانندگانشان نقشی را در ایجاد بحث محول می‌سازند، همفکریشان را تأیید نموده و موضوع گفتمان را با آنها شکل می‌بخشند. نویسندگان مقالات علمی از خوانندگانشان انتظار دارند که دانش تخصصی گسترده‌ای داشته باشند و بتوانند ارجاعاتی را که به شیوه‌ها، ابزار، مطالب و طرح‌ها داده می‌شود دریابند. اما، این ادراک از نشان‌های صراحت و روشنی کمتری برخوردار است.

مثال) البته، می‌دانیم که جوامع بومی امروزی توسط کلیسای کاتولیک در زمان استعمار و پس از آن دوباره سازماندهی شدند.

۴- جملات سؤالی

این استراتژی بهترین بخش از گفتمان می‌باشد، مشارکت را می‌طلبد و خواننده را وارد حوزه‌ای که جهتش نقطه نظر نویسنده است معطوف می‌سازد (هایلند، ۲۰۰۲). علاقه و اشتیاق خواننده برای دستیابی به یک موضوع حل

و فصل نشده با نویسنده راه، به عنوان شریک همتای گفتمانی وی برمی‌انگیزد، در کنجکاوی او سهیم است و جایی را که بحث به آن منتهی می‌گردد دنبال می‌کند. صریح‌ترین شیوه قرارداد خواننده در موضع علم بیان زمانی است که نویسنده سؤالی را مطرح می‌سازد و خود به آن پاسخ می‌دهد. سؤالات تا حد زیادی در حوزه‌های غیر تخصصی به کار می‌روند.

مثال آیا واقعا لازم است که بین طبیعت و پرورش یکی را برگزینیم؟
به عقیده من نه.

۵- جملات امری

به طور کلی، مشارکت صریح و جملات امری از مشخصات علوم غیر تخصصی است. بیشتر جملات امری در حوزه‌های غیر تخصصی متنی‌اند و خوانندگان را به سوی یک منبع سوق می‌دهند، نه این که از آنها بخواهند که قضیه یا بحثی را شرح دهند. نویسنده از افعالی همچون «در نظر داشته باشید»، یا «بیابید» استفاده می‌کند.

مثال بیابید نظری به این قضیه بیان‌دازیم.

جملات امری سه کنش را در بردارند:

۱-۵- کنش متنی^۱: کنش‌های متنی از راهبردهای فراگفتمانی هستند که برای کنترل و هدایت خوانندگان در طول بحث و گفتمان به کار می‌روند و آنها را به بخش دیگری از درون متن یا یک متن خارج از آن سوق می‌دهند.

مثال برای بحث کاملی از این موضوع لازم است به لمبرت و جونز (۱۹۹۷) ارجاع نمایید.

۲-۵- کنش فیزیکی^۲: به خوانندگان آموزش می‌دهد که چگونه فرایند تحقیق را به انجام برسانند، یا در دنیای واقعی عملی را انجام دهند.

مثال پیش از اینکه اقدام به ارسال مقاله پژوهشی خود نمایید، فرمت و سبک نوشتاری ویژه ژورنال مربوطه را در مقاله تان اعمال نمایید.

۳-۵- کنش شناختی^۳: کنش‌های شناختی از طریق خطوط استدلالی خوانندگان را هدایت می‌کنند، یا به شیوه‌ای خاص آنها را به درک موضوعی می‌رسانند و آنها را در جریان بحث، به سوی ادعاهای نویسنده سوق می‌دهند، یا تأکید می‌کنند که به چه جنبه‌ای از بحث باید توجه شود.

مثال آنچه باید در ارتباط با فراگفتمان در نظر بگیرید، جنبه‌های تبادلی و تعاملی آن می‌باشد.

۵- پژوهش حاضر

در پژوهش حاضر دو راهبرد فراگفتمانی تبادلی - متنی و تعاملی - بینافردی در سه مجموعه از ۳۰ سر مقاله

-
1. textual acts
  2. physical acts
  3. cognitive acts

روزنامه گاردین، ۳۰ سر مقاله تایمز و ۳۰ سر مقاله تهران تایمز، به لحاظ نوع، نقش و بسامد داده‌ها در مقایسه با هم، بر حسب تشابهات و تمایزاتشان، مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. شیوه‌های که زبان‌های مختلف از ابزارها و راهبردهای زبانی برای ترغیب، متقاعدسازی، ایجاد انگیزش و دیگر خواستگاه‌ها در ژانر^۱ متون مطبوعاتی بهره می‌برند متفاوت از هم می‌باشد که ریشه اجتماعی، فرهنگی و علم بیان خود را دارا می‌باشد.

۶- روش تحلیل داده‌ها

این تحقیق پیکره بنیاد کمی - کیفی و تطبیقی است و براساس نمودار در صد فراوانی داده‌های فراگفتمان می‌باشد. شیوه تحلیل داده‌های این پژوهش برحسب الگوی فراگفتمان کن هایلند (۲۰۰۵)، زبان‌شناس حوزه کاربرد شناسی می‌باشد. اطلاعات مربوط به فراگفتمان‌های تبادلی و تعاملی در این سه سرمقاله روزنامه آنلاین ابتدا به لحاظ کمی گردآوری شدند و سپس بر حسب فراوانی، نوع و نقششان با هم مقایسه گشتند. محور موضوعی داده‌ها مربوط به کوید ۱۹ می‌باشد و معیار و روش مقایسه یک صفحه ۲۰ سطری معادل ۲۰۰ واژه در هریک از ۳۰ سر مقاله می‌باشد.

بسیاری از تحلیلگران گفتمان اظهار می‌دارند که موضوع یک متن یا مقاله بر نوع و تناوب طبقات فراگفتمان تأثیر می‌گذارد (دافوز، ۲۰۰۳؛ تامپسون، ۲۰۰۱؛ هایلند، ۱۹۹۹). اطلاعات برگرفته از این تحقیق نشانگر نحوه سازماندهی، چگونگی تعامل نویسنده با خواننده و میزان بکارگیری راهبردهای فراگفتمانی می‌باشد که البته در برگیرنده فرهنگ نوشتاری و نگرش‌ها و اهداف نویسنده، با توجه به موضوع می‌باشد. کاربرد عناصر زبانی فراگفتمان در میان زبان‌ها و فرهنگ‌های مختلف یکسان نمی‌باشد و شیوه‌های بلاغتی و تمهیدات نویسنده را آشکار می‌سازد.

طبق گفته فولر^۲ (۱۹۹۱)، سر مقاله‌های روزنامه‌های مختلف به لحاظ سبکی و استراتژی‌های فن بیان متفاوت و گوناگون می‌باشند. با حصول سرمقاله‌های روزنامه‌گاردین، تایمز و تهران تایمز، ابتدا، داده‌های فراگفتمان متنی - تبادلی شامل گذرواژه‌ها، نقش نماهای قالبی، نقش نماهای نمادین، نشانه‌های درون متنی و گواه‌نمایی‌ها و سپس فراگفتمان تعاملی - بنیافردی شامل دو مجموعه موضع‌گیری و مشارکت‌جویی و زیر مجموعه‌هایشان مشخص شدند که طبق الگوی کن هایلند (۲۰۰۵)، در جداول، به لحاظ کمی و برحسب تشابهات و تمایزاتشان دسته‌بندی شدند و سپس براساس بیشترین و کمترین داده‌ها طبقه‌بندی گشتند. پس از گردآوری اطلاعات، نوع و نقش دو طبقه فراگفتمان مشخص گردید و شرح داده شد و در نهایت به صورت نمودار ارائه گردید. بدین علت که تعیین دقیق طول متون امکان‌پذیر نمی‌باشد. و تمامی آنها به یک اندازه نیستند، معیار ارزیابی بسامد داده‌ها براساس یک صفحه سر مقاله ۲۰ سطری در هر یک از ۳۰ سر مقاله آنلاین، معادل ۲۰۰ واژه، جهت مقایسه فراگفتمان‌ها انجام گرفت.

1. genre
2. Roger Fowler

جدول ۲: رده‌بندی تمایزات و تشابهات طبقاتی و درصد داده‌های فراگفتمان تبدالی - متنی در سر مقاله‌های گاردین، تایمز و تهران تایمز

منابع فراگفتمان	گاردین	تایمز	تهران تایمز
تبدالی	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد
گذرواژه	۱۰۱ (۵۰٪/۵)	۸۶ (۴۳٪)	۱۱۲ (۵۶٪)
قالبی	۵ (۲٪/۵)	۷ (۳٪/۵)	۱۰ (۵٪)
گواه نمایی	۲۵ (۱۲٪/۵)	۳۲ (۱۶٪)	۳۸ (۱۹٪)
نمادین	۲۶ (۱۳٪)	۲۰ (۱۰٪)	۱۲ (۶٪)
جمع کل	۱۵۷ (۷۸٪/۵)	۱۴۵ (۷۲٪/۵)	۱۷۲ (۸۶٪)

جدول ۳: رده‌بندی تمایزات و تشابهات طبقاتی و درصد داده‌های فراگفتمان تعاملی - بینافردی در سر مقاله‌های گاردین، تایمز و تهران تایمز

منابع فراگفتمان	گاردین	تایمز	تهران تایمز
تعاملی موضوعگیری	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد
تردیدنماها	۵۲ (۲۶٪)	۴۴ (۲۲٪)	۲۸ (۱۴٪)
یقین نماها	۳۳ (۱۶٪/۵)	۴۲ (۲۱٪)	۱۸ (۹٪)
نگرش‌نماها	۲۹ (۱۴٪/۵)	۱۳ (۶٪/۵)	۱۶ (۸٪)
ضمیر ارجاع به خود	۴۵ (۲۲٪/۵)	۱۳ (۶٪/۵)	۴۱ (۲۰٪/۵)
جمع کل	۱۵۹ (۷۹٪/۵)	۱۱۲ (۵۶٪)	۱۰۳ (۵۱٪/۵)
منابع فراگفتمان	گاردین	تایمز	تهران تایمز
تعاملی مشارکت جویی	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد	فراوانی / درصد
ضمیر خواننده	۳ (۱٪/۵)	—	۱ (۰٪/۵)
جملات سؤالی	۷ (۳٪/۵)	۳ (۱٪/۵)	۱ (۰٪/۵)
جملات امری	—	۳ (۱٪/۵)	۲ (۱٪)
جمع کل	۱۰ (۵٪)	۶ (۳٪)	۴ (۲٪)

همان‌گونه که در جدول یک نشان داده شده است، در بخش فراگفتمان تبدالی درصد گذر واژه‌های هر سه سر مقاله بیش از دیگر بخش‌های فراگفتمان تبدالی و بیش از داده‌های فراگفتمان تعاملی است که این امر وجه مشترک این سر مقاله را نشان می‌دهد. اما تعداد گذرواژه‌های سر مقاله‌های تهران تایمز بیش از دو سر مقاله دیگر است و پس از آن سر مقاله‌های گاردین در رده دوم قرار دارند. سر مقاله‌های گاردین به لحاظ تعداد نقش نماهای نمادین بیش از دو مجموعه دیگر می‌باشد و پس از آن سر مقاله‌های تایمز در رده دوم قرار دارند. تعداد گواه‌نمایی‌ها در سر مقاله‌های تهران تایمز بیش از دو سر مقاله دیگر است، و پس از آن سر مقاله‌های تایمز

قرار دارد. نقش نماهای قالبی در سر مقاله‌های تهران تایمز بیش از سر مقاله‌های تایمز و گاردین است و پس از آن تایمز در رده دوم می‌باشد. در مجموع، تعداد گذرواژه‌ها، نقش نماهای قالبی و گواهنمایی‌ها در سر مقاله‌های تهران تایمز بیش از دو سر مقاله دیگر مشاهده گردید و نقش نمای نمادین در سر مقاله‌های گاردین بیشترین تعداد را در برداشت.

در ارتباط با جدول ۲ طبقه فراگفتمان تعاملی، بین نشانه‌های موضع‌گیری این سه سر مقاله تشابهات و تمایزاتی مشاهده شده است. وجه تشابهشان این است که تعداد تردید نماها، به ترتیب، در سر مقاله‌های گاردین و سپس تایمز بیش از دیگر نشانه‌های فراگفتمان موضع‌گیری در این طبقه است. یقین نماها در سر مقاله‌های تایمز بیش از دو دسته دیگر از سر مقاله‌ها می‌باشد و سپس گاردین در رده دوم به لحاظ بسامد بالا می‌باشد. نگرش نماها در سر مقاله‌های گاردین و پس از آن در تهران تایمز تعدادشان بیشتر می‌باشد. ضمیر ارجاع به خود (ضمیر نویسنده)، در سر مقاله‌های گاردین بیش از دو سر مقاله دیگر است، و پس از آن تهران تایمز بسامد بالا دارد. در مجموع، نشانه‌های موضع‌گیری در سر مقاله‌های گاردین و سپس تایمز، به لحاظ بسامد داده‌ها در صدر قرار دارند. در بخش نشانه‌های مشارکت‌جویی فراگفتمان تعاملی، ضمیر خواننده در سر مقاله‌های گاردین بیش از سر مقاله‌های تهران تایمز می‌باشد. ضمیر خواننده در سر مقاله‌های تایمز مشاهده نگردید. تعداد جملات سوآلی به ترتیب در سر مقاله‌های گاردین و سپس تایمز بیشتر می‌باشد. جملات امری در سر مقاله‌های انگلیسی مشاهده نشد، اما با تفاوت اندکی در سر مقاله‌های تایمز بیش از تهران تایمز می‌باشد.

بدین منظور که مقایسه روشن و صریحی از توزیع منابع فراگفتمانی بین سه مجموعه از سر مقاله‌ها داشته باشیم و بیشترین و کمترین میزان داده‌ها در هریک را مشخص نماییم، یک مقایسه رده‌بندی شده از تعداد داده‌های فراگفتمانی در هریک از سه سر مقاله ضروری است.

جدول ۴: رده‌بندی هر یک از سر مقاله‌ها از بیشترین تا کمترین داده‌های فراگفتمان تبادلی / متنی

فراوانی سر مقاله‌های گاردین	فراوانی سر مقاله‌های تایمز	فراوانی سر مقاله‌های تهران تایمز
گذر واژه ۱۰۱ (۵۰/۵٪)	گذر واژه ۸۶ (۴۳٪)	گذر واژه ۱۱۲ (۵۶٪)
نمادین ۲۶ (۱۳٪)	گواه نمایی ۳۲ (۱۶٪)	گواه نمایی ۳۸ (۱۹٪)
گواه نمایی ۲۵ (۱۲/۵٪)	نقش نمای نمادین ۲۰ (۱۰٪)	نمادین ۱۳ (۶/۵٪)
قالبی ۵ (۲/۵٪)	قالبی ۷ (۳/۵٪)	قالبی ۱۰ (۵٪)

جدول ۵: رده‌بندی هر یک از سر مقاله‌ها از بیشترین تا کمترین داده‌های فراگفتمان تعاملی موضع‌گیری

سر مقاله‌های روزنامه گاردین	سر مقاله‌های روزنامه تایمز	سر مقاله‌های روزنامه تهران تایمز
تردیدنماها ۵۲ (۲۶٪)	تردید نما ۴۴ (۲۲٪)	ضمیر ارجاع به خود ۴۱ (۲۰/۵٪)
ضمیر ارجاع به خود ۴۵ (۲۲/۵٪)	یقین نما ۴۲ (۲۱٪)	تردید نما ۲۸ (۱۴٪)
یقین نماها ۳۳ (۱۶/۵٪)	نگرش نما ۱۳ (۶/۵٪)	یقین نما ۱۸ (۹٪)
نگرش نماها ۲۹ (۱۴/۵٪)	ضمیر ارجاع به خود ۱۳ (۶/۵٪)	نگرش نما ۱۶ (۸٪)

جدول ۶: رده‌بندی هر یک از سرمقاله‌ها از بیشترین تا کمترین داده‌های فراگفتمان تعاملی مشارکت‌جویی

سر مقاله‌های روزنامه گاردین	سر مقاله‌های روزنامه تایمز	سر مقاله‌های روزنامه تهران تایمز
جملات سوالی ۷ (۳/۵٪)	جملات سوالی ۳ (۱/۵٪)	جملات امری ۲ (۱٪)
ضمیر خواننده ۳ (۱/۵٪)	جملات امری ۳ (۱/۵٪)	ضمیر خواننده ۱ (۰/۵٪)
جملات امری —	ضمیر خواننده —	جملات سوالی ۱ (۵٪)

تحقیق حاضر تعداد داده‌های فراگفتمان‌های تبادلی و تعاملی را در سه سر مقاله نشان داد. همچنین، تشابهات و تمایزاتشان در هر یک از زیر مجموعه‌های فراگفتمان، بر حسب فراوانی داده‌ها، در جداول یک و دو مشخص گردید. جدول ۳، ۴ و ۵ تعداد فراگفتمان‌ها را از کمترین تا بیشترین تعداد در هر یک از سرمقاله‌ها رده‌بندی کرده است. در مجموع، در بخش فراگفتمان تبادلی، در سرمقاله‌های تهران تایمز گذرواژه‌ها بیشترین درصد داده‌ها و در سرمقاله‌های گاردین نقش نماهای قالبی کمترین را در برداشت. در بخش فراگفتمان تعاملی موضع‌گیری، تردید نماها در گاردین بیشترین و نگرش نماها و ضمیر ارجاع به خود در سرمقاله‌های تایمز کمترین تعداد فراگفتمان‌ها در این طبقه را دربر داشت. در بخش فراگفتمان تعاملی مشارکت‌جویی، جملات سوالی در سرمقاله‌های گاردین بیشترین و ضمیر خواننده و جملات سوالی در سرمقاله‌های تهران تایمز کمترین تعداد داده‌ها را دربر داشت. موارد ذیل نمونه‌هایی از بیشترین تعداد داده‌های سر مقاله‌های گاردین، تایمز و تهران تایمز در بخش فراگفتمان‌های تبادلی و تعاملی می‌باشد.

• **Interactive metadiscourse**

Tehran Times Editorials: Transitions

we are capable of exporting the vaccine, **however**, through the policies adopted by the Ministry of Health, no vaccine will be exported until the domestic need is fully met, he stated.

گذرواژه‌ها از جنبه نقشی یا معنایی جملات و بخش‌های یک متن را به هم می‌پیوندند. گذرواژه «هرچند»، که قیدربط است، ارتباط منطقی را بین دو جمله ایفاء می‌کند و جنبه منفی و مغایرتی را در برمی‌گیرد. برای کمک به خواننده جهت درک و شرح مفهوم درونی، نه بیرونی، جملات و ارتباط دادن ایده‌ها به هم می‌باشد. گذرواژه‌های دیگر در برگیرنده تشابهات، تمایزات، افزایشی‌ها، سببی‌ها و نتیجه‌گیری می‌باشند (هایلند، ۲۰۰۵). گذرواژه‌های سرمقاله تهران تایمز بیشترین تعداد را در مقایسه با دو سر مقاله دیگر داشتند.

Tehran Times Editorials: Evidentials

The total number of vaccines injected in the country reached 2,867,966 doses, **according to** the Ministry of Health.

گواه‌نمایی‌ها تعابیر خواننده در مورد فرد یا عاملی که مسئول اظهارات یا شرایطی می‌باشد را جهت می‌بخشد. اعتبار گفته‌ای را، که جدا از نظر نویسنده است، مشخص می‌سازد (هایلند، ۲۰۰۵). در مثال فوق از سرمقاله تهران تایمز، «طبق گفته»، نشانگر شواهد و گواه چیزی است که به منبع موثق ارجاع می‌دهد و حمایت‌کننده

بحث و موضع نویسنده نسبت به یک موضوع یا دیدگاه می‌باشد. گذرواژه‌ها بیشترین میزان داده‌ها را در سر مقاله‌های تهران تایمز در بر داشته است.

Tehran Times Editorials: Frame markers

The first phase of the Fakhra vaccine's human trial has been completed successfully and *the second* phase will start after the final analysis. Fakhra vaccine, *the third* domestically-developed COVID-19 vaccine, named after nuclear scientist Mohsen Fakhrizadeh.

نقش نمای قالبی نشانگر اهداف گفتمان می‌باشد، ترتیب، توالی را در بر می‌گیرند، به گفتمان نظم می‌بخشند، مرز بین ساختارهای متنی را مشخص می‌سازند و وابسته به متن هستند (هایلند، ۲۰۰۵). گواه‌نمایی‌ها سومین مشخصه سرمقاله‌های تهران تایمز به لحاظ فراوانی داده‌ها می‌باشد.

Guardian Editorials: Code glosses

The nature of domestic abuse **means that** properly addressing and preventing it is relatively resource intensive: it is not simply a matter of removing a woman and her children from an unsafe situation.

نویسندگان با استفاده از نقش نماهای نمادین، یا ابهام زداهای، مطالبی را که ممکن است درکش برای خواننده دشوار یا نامفهوم باشد به صورتی دیگر بیان می‌کنند یا مثال می‌آورند. نقش نماهای نمادین کلمات یا عباراتی هستند که با بازگویی، شرح دقیق و مفصل در مورد آنچه از قبل توضیح داده شده است اطلاعات اضافی را برای خواننده فراهم می‌سازند (هایلند، ۲۰۰۵). در بخش فراگفتمان تبدلی - متنی سرمقاله‌های گاردین از لحاظ فراوانی نقش نماهای نمادین بر دو سر مقاله دیگر پیشی گرفته است.

• Interactional metadiscourse / distance

Guardian Editorials: Hedges

We simply cannot, in good faith, understand why the government *appears* prepared to take such reckless risks with the health of the nation.

تردید نماها یا کلمات احتیاط آمیز، قیودی هستند که عدم اطمینان یا قطعیت را در بر می‌گیرند و نشانگر احتمالات هستند تا یک حقیقت مسلم و قطعی (هایلند، ۲۰۰۵). تردید نماها در سرمقاله‌های گاردین، در قیاس با دو سر مقاله دیگر بیشترین تعداد را در بر گرفت.

Guardian Editorials: Self mention

we were also made painfully aware last week of the fragility of *our* position in the midst of a pandemic that still rages across the planet.

ضمایر و صفات ملکی اول شخص مفرد برای ارائه اطلاعات گزاره‌ای، عاطفی و بینافردی به کار می‌روند. (هایلند، ۲۰۰۱). همچنین، نشانگر هویت و نگرش فردی نویسنده نسبت به یک موضوع می‌باشد. ارائه گفتمان با ضمیر ارجاع به خود نویسنده در روند نوشتار کلیدی می‌باشد (ایوانیک، ۱۹۹۸). در سرمقاله‌های گاردین انگلیسی، ضمیر نویسنده، بالاترین بسامد را دارا بود که در نتیجه موضع قوی نویسنده و نگرش‌هایش نسبت

به قضایا رانمایند.

Times Editorials: Boosters

All these facts should worry policymakers, but Suga has tried to downplay the seriousness of the situation and justify his policy responses to the latest wave of infections by reiterating that flows of people are **undoubtedly** diminishing.

یقین نماها به نویسندگان امکان می‌دهند تا درجه اطمینان و قطعیت به چیزی را نشان دهند و با همسو کردن خوانندگانشان اتفاق نظرشان با آنها را نشان دهند. نقش آنها تأکید بر اطلاعات است (هایلند، ۱۹۹۹). یقین نماها می‌توانند سبب تحکیم و نیرو بخشیدن به بحث گردند در سرمقاله‌های تایمز یقین نماها بیشترین داده‌ها را در مقایسه با دو سر مقاله دیگر در برداشتند.

Guardian Editorials: Attitude markers

A palpable sense of panic has gripped EU leaders in recent days as public anger has **understandably** grown over Europe-wide vaccine shortfalls.

نگرش نماها طرز تلقی نویسنده نسبت به قضایا را نشان می‌دهد و دربر گیرنده احساساتی همچون تعجب، توافق، اهمیت و نومیادی هستند. با افعال نگرشی: ترجیح دادن، قیود جمله: خوشبختانه، و صفاتی همچون: حیرت انگیز، که نگرش نویسنده را دربر می‌گیرد ابراز می‌گردند. همان‌گونه که هود^۱ (۲۰۰۴)، اظهار می‌نماید. در نوشتار علمی، نگرش با نیروی تصور نویسنده که از آن طریق قضاوت‌هایش را نسبت به نتایج، ماهیت‌ها و رفتارها بیان می‌نماید منعکس می‌گردد. مثال فوق «به طرز قابل فهمی» درک نویسنده از شرایط را نشان می‌دهد. در سر مقالات گاردین نگرش نماها بیشترین بسامد را در برگرفته‌اند.

Interactive metadiscourse / engagement

Guardian Editorials: Question

If citizens feel disempowered, who might hold negligent politicians to account?

استراتژی پرسش علاقه و اشتیاق خواننده برای دستیابی به یک موضوع حل و فصل نشده با نویسنده را، به عنوان شریک همتای گفتمانی وی، بر می‌انگیزد، در کنجکاوی او سهیم است و جایی را که بحث به آن منتهی می‌گردد دنبال می‌کند. در سرمقالات گاردین جملات سؤالی دارای بسامد بالاتر از دو سرمقاله دیگر بودند (هایلند، ۲۰۰۲).

Guardian Editorials: Reader pronouns

Many of the independent panel's conclusions place the blame squarely at the doorsteps of rulers, although **you** will be hard pressed to find a single politician who has admitted responsibility for the extent of premature death, let alone resigned.

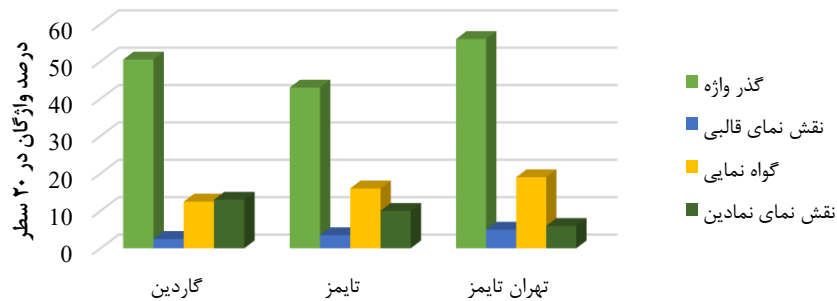
ضمیر خواننده، «شما»، صریح‌ترین شیوه‌ای است که خوانندگان وارد گفتمان می‌گردند. نویسنده با خطاب قرار دادن خواننده توجه و اذهان وی را جلب می‌کند و تعاملش را بر می‌انگیزد (هایلند، ۲۰۰۱). در سرمقاله‌های گاردین بیش از دو سر مقاله دیگر می‌باشد.

1. Susan Hood

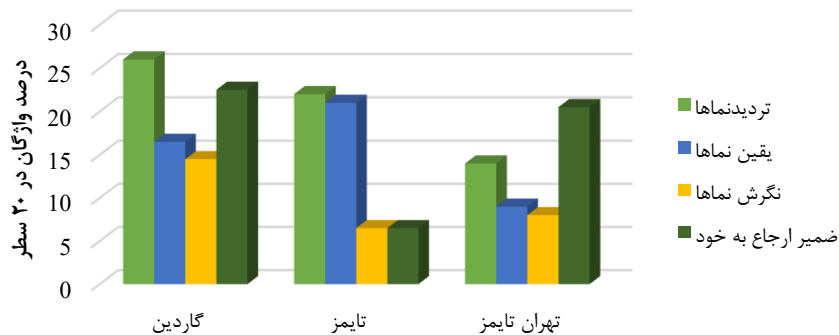
Times Editorials: Directives

Consider Myanmar, already one of the worst-hit and least-prepared countries in Southeast Asia.

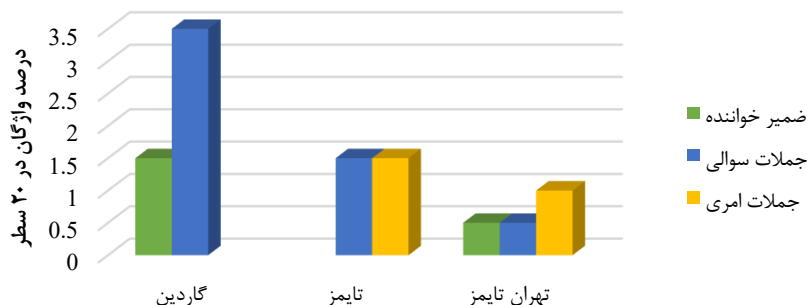
نویسنده با استفاده از جملات امری به خواننده آموزش می‌دهد، یا او را راهنمایی می‌کند تا رویه‌ای را دنبال کند، موردی را در نظر گیرد، یا کاری را انجام دهد. بدین منظور، از افعال امری، افعال کمکی الزام و بایستن و صفات اسنادی استفاده می‌کند تا مشارکت و تعامل خواننده را برانگیزد. جملات امری در سرمقاله‌های تایمز بیش از دو سرمقاله دیگر مشاهده گردید (هایلند، ۲۰۰۲).

نمودار ۱: فراوانی داده‌های فراگفتمان تبدلی در سه سرمقاله

نمودار ۲: فراوانی داده‌های فراگفتمان تعاملی موضع‌گیری در سه سرمقاله

نمودار ۳: فراوانی داده‌های فراگفتمان تعاملی مشارکت‌جویی در سه سرمقاله

۷- بحث و نتیجه‌گیری

آنچه قابل بحث است معیار فراوانی داده‌ها در هر یک از طبقات فراگفتمانی و زیرمجموعه‌هایشان است که اهداف و نگرش‌های نویسندگان و استراتژی‌های فن بیان آنها را، در ژانر سرمقاله روزنامه، در راستای متن و خواننده منعکس می‌سازد. چهارچوب این تحقیق که براساس الگو و نظریه فراگفتمان کن هایلند (۲۰۰۵)، زبان‌شناس حوزه کاربردشناسی است و محور موضوعی کوید ۱۹ می‌باشد، با گردآوری داده‌ها و تحلیل کمی آنها بر حسب درصد فراوانی‌شان در یک صفحه ۲۰ سطر (معادل ۲۰۰ واژه)، در سرمقاله‌های روزنامه آنلاین گاردین، تایمز و تهران تایمز صورت گرفت و بیشترین و کمترین تعداد فراگفتمان‌ها در هر یک مشخص گردید. در مجموع، در بخش فراگفتمان تبادلی-متنی، بیشترین داده‌ها را سرمقاله‌های تهران تایمز و در بخش فراگفتمان تعاملی - بینافردی سرمقاله‌های گاردین بیشترین داده‌ها را داشتند. همچنین، تشابهات و تمایزات هر یک از این دو طبقه فراگفتمانی و زیرمجموعه‌هایشان، بر حسب فراوانی داده‌های این سه سرمقاله بررسی گردید.

بیشترین تعداد داده‌های فراگفتمان تبادلی در سرمقاله‌های تهران تایمز نشانگر رجحان نویسنده در بکارگیری الگوهای جهت بخش برای ایجاد روابط نقشی همچون برقراری ارتباطات منطقی، علی- معلولی، نتیجه‌گیری و استنادنمایی بین جملات و پاراگراف‌ها به منظور تسهیل درک مفاهیم برای خواننده می‌باشد. در بخش فراگفتمان تعاملی موضع‌گیری و مشارکت‌جویی، بیشترین تعداد داده‌ها در سرمقاله‌های گاردین نشانگر رجحان نویسنده در برقراری ارتباط بینافردی با خواننده می‌باشد. به‌طور کلی، راهبردهای تعاملی به دنیای ذهنی، اعتقادی، احساسی نویسنده مربوط می‌شوند. هدف نویسنده در استفاده از تردیدنماها، یقین نماها، نگرش نماها و ضمیر ارجاع به خود در بخش موضع‌گیری و همچنین خطاب قراردادن خواننده، استفاده از جملات سوالی و امری در بخش مشارکت‌جویی ایجاد انگیزش و واکنش و برانگیختن تعامل در خواننده و همسو نمودن وی با دیدگاه‌هایش می‌باشد.

یافته‌های کلی تحقیق نشانگر این است که منابع فراگفتمان تبادلی نقش کلیدی و مهمی را در سازماندهی

عناصر زبانی جهت ایجاد انسجام معنایی، دستوری و انتقال بهتر و مؤثرتر مطالب و مفاهیم ایفاء می‌کنند. در یک ارزیابی فراگفتمانی از دانشجویان رشته مهندسی در مقطع کارشناسی مشخص گردید که متون عاری از نشانه‌های تبدیلی-متنی درک و پردازش آنها را کندتر و دشوارتر نمود. در این آزمون زبان که تماماً بدون فراگفتمان‌های تبدیلی، به‌طور اخص گذرواژه‌ها، و با گزینه‌های خالی طراحی شده بود، دانشجویان در تشخیص و بازیافت آن زمان زیادی را متحمل شده بودند. همچنین، یافته‌ها نشان داده است که فراگفتمان یک عامل ارتباطی مهم با خواننده می‌باشد. با استفاده از نشانه‌های موضع‌گیری و مشارکت‌جویی، نویسنده خواننده را با مواضع و دیدگاه‌های خود همسو می‌سازد و مشارکت وی را بر می‌انگیزد.

به اجمال، تشابهات و تمایزات کمی و نوع و شیوه بکارگیری نشانه‌های فراگفتمان ریشه‌های اعتقاد فردی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نویسندگان را نشان می‌دهد. تحقیق حاضر در برگیرنده تحلیل تقابلی فرهنگ میان زبانی در ارتباط با سرمقاله‌های گاردین، تایمز و تهران تایمز در ژانر روزنامه‌ای است. هدف نشان دادن شیوه‌های بلاغتی و راهبردهای زبانی است که نویسندگان در راستای نگرش‌ها و اهداف خود، با نشانه‌های فراگفتمانی تأکید، تردید، استنادنمایی، متقاعدسازی و دیگر موارد به‌کار می‌برند. نتایج این تحقیق برای نویسندگان، محققان و زبان‌آموزان دانش و بینش لازم را در خصوص نقش‌ها، نحوه کاربرد و جایگاه صحیح نشانه‌های زبان فراگفتمان و همچنین زمینه تحقیقات بیشتر در این موضوع را فراهم می‌سازد و آنها را به درک اهمیت بکارگیری راهبردهای فراگفتمانی و تأثیرات متعددشان رهنمون می‌سازد.

منابع

- Abdi, R. (2002). "Interpersonal metadiscourse: An indicator of interaction and identity", *Discourse Studies*, 4(2): 139-145.
- Ädel, A. (2006). *Metadiscourse in L1 and L2 English*. Amsterdam Philadelphia: John Benjamins.
- Atkinson, D. (1999). *Scientific Discourse in Sociohistorical Context*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Beauvais, P. (1989). "A Speech-act theory of metadiscourse", *Written Communication*, 6 (1): 11-30.
- Blommaert, J. (2005). *Discourse: A Critical Introduction*, Cambridge: Cambridge University.
- Bruce, I. (2010). "Textual and discursive resources used in the essay genre in Sociology and English", *Journal of English for Academic Purpose*, 9 (3): 153-166.
- Chaemsaitong, K. (2013). "Interaction in early modern news discourse: the case of English witchcraft pamphlets and their prefaces", *Text & Talk*, 33 (2): 167-188.
- Connor, U. (1996). *Contrastive Rhetoric*, Cambridge University Press.
- Crismore et al (1993). "Metadiscourse in persuasive writing: a study of texts written by American and Finnish university students". *Written communication*, 10: 39-71.

- Crismore, A. (1989). *Talking with Readers: Metadiscourse as Rhetorical Act*. New York: Peter Lang.
- Crismore, A. & Farnsworth, R. (1990). "Metadiscourse in popular and professional science discourse", *The Writing Scholar: Studies in Academic Discourse*, 118-36.
- Crystal, D. (2003). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. London: Blackwell
- Dafouz-Milne, E. (2008). "The pragmatic role of textual and interpersonal metadiscourse markers in the construction and attainment of persuasion: A cross-linguistic study of newspaper", *Journal of pragmatics*, 40 (1): 95-113.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis*. Harlow: Longman.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*, London: Taylor and Francis.
- Fu, X. & Hyland, K. (2014). "Interaction in two journalistic genres": a study of interactional metadiscourse, *English Text Construction*, 7 (1): 122-144.
- Gonzalez, RA. (2005). "Metadiscourse in commercial websites", *Iberica* 9: 33-52.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*, (Eds.). London: Edward Arnold.
- Harris, Z. (1959). "The Transformational Model of Language Structure". *Anthropological Linguistics*, 1 (1): 27-29.
- Hood, S. (2004). "Appraising research: taking a stance in academic writing", Unpublished doctoral dissertation, University of Technology: Sydney.
- Hu, G. Cao, F. (2011). "Hedging and boosting in abstracts of applied linguistics articles: A comparative study of English- and Chinese-medium journals", *Journal of Pragmatics*, 43: 2795-2809.
- Hyland, K. (1999). "Disciplinary Discourses: Writer Stance in Research Articles". In C. Candlin and K. Hyland (Eds.). *Writing: Texts: Processes and Practices*, 99-121. London: Longman.
- Hyland, K. (2001). "Bringing in the Reader: Addressee Features in Academic Writing". *Written Communication*, 18(4): 549-74.
- Hyland, K. (2002). "Directives: Power and Engagement in Academic Writing". *Applied Linguistics*, 23(2): 215-39.
- Hyland, K. (2003). *Second Language Writing*, New York: CUP.
- Hyland, K. & Tse, P. (2004). "Metadiscourse in scholastic writing": a reappraisal. *Applied Linguistics*, 25(2): 156-177.
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse*, London: Continuum.
- Hyland, K. (2005). "Stance and engagement: a model of interaction in academic discourse", *Discourse Studies*, 173-192.
- Hyland, K. (2010). "Metadiscourse: Mapping Interactions in Academic Writing". *Nordic Journal of English Studies*, 9 (2): 125-143.
- Ivanic, R. (1998). *Writing and Identity: The Discoursal Construction of Identity in Academic Writing*. Amsterdam: John Benjamins.
- Jucker, A. H. (1992). *Social Stylistics: Syntactic Variation in British Newspapers*, Berlin: Mouton de Gruyer.
- Kaplan, R. (2000). "Contrastive rhetoric and discourse analysis", In S. Sarangi and M. Coulthard (Eds.). *Discourse and Social Life*. Harlow: Longman.

- Kawase, T. (2015). "Metadiscourse in the introductions of PhD theses and research articles", *Journal of English for Academic Purposes*, 20: 114-124.
- Lautamatti, L. (1978). "Observations on the development of the topic in simplified discourse", *Text Linguistics, Cognitive Learning and Language Teaching*. Turko: University of Turko Publications, 71-104.
- Le, E. (2004). "Active participation within written argumentation: metadiscourse and editorialist's authority", *Journal of Pragmatics*, 36 (4): 687-714.
- Locke, J. (1975). *An Essay concerning Human Understanding*, Oxford: Clarendon Press.
- Mauranen, A. (1993). *Cultural differences in academic rhetoric*. A text linguistic study. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Moreno, A. (1997). "Genre constraints across languages: casual metatext in Spanish and English RAs", *English for specific purposes*, 16 (3): 161-179.
- Perez, FM. (2014). "Cultural Values and their Correlation with Interactional Metadiscourse Strategies in Spanish and US Business Websites". *Atlantis*, 36 (2): 73-95.
- Peyton, J. K. & Staton, J. (1993). *Dialogue Journals in the Multilingual Classroom: Building Learning Fluency and Writing Skills through Written Interaction*, Norwood, NJ: Ablex.
- Taavitsainen, L. (1999). "Metadiscourse practices and the evolution of early English medical writing", *Corpora Galore: Analyses and Techniques in Describing English*. Amsterdam: Rodopi, 191-207.
- Thetela, P. (1997). "Evaluated entities and Parameters of value in academic research articles", *English for Specific Purposes*, 16(2): 101-18.
- Thompson, G. (2001). "Interaction in Academic Writing: Learning to Argue with the Reader", *Applied Linguistics*, 22(1): 58-78.
- Van Dijk, T. A. (1997). *Discourse studies: A Multidisciplinary Introduction: Discourse as Social Interaction*, London: Sage.
- Vande Kopple, W J. (1985). "Some Exploratory Discourse on Metadiscourse", *College Composition and Communication*, 26: 82-93.
- Vasquez, C. (2015). "Don't Even Get Me Started...": Interactive Metadiscourse in Online Consumer Reviews. *Digital Business Discourse*. London: Palgrave, 19-39.
- Vergaro, C. (2005). "Dear Sirs, I hope you will find this information useful: discourse strategies in Italian and English for Your Information (FYI) letters", *Discourse Studies*, 7(1): 109-135.
- Williams, J. (1981). *Style: Ten Lessons in Clarity and Grace* (Eds.). Boston: Scott, Foresman.
- Yao, HQZ. (2012). "A Comparative Analysis of the Use of Metadiscourse in English and Chinese News Commentaries", *Foreign Language Research*.
- Zhang, M. (2016). "A multidimensional analysis of metadiscourse markers across written registers", *Discourse Studies*, 18(2): 204-222.